آصف بهاند

۲۰۲۶/۰۸/۰۴

د لوږي خونامي

۴۷مه برخه

په افغانستان کې د لوږې خونامي نه یوازې غلې شوې نه ده، بلکې د بېلابېلو دلایلو او عواملو له مخې نور هم ورځ ترېلې مرګوني کېږي. په نوي راپورونو کې راغلي دي چې: «افغانستان کې ۳،۷ میلیونه ماشومان د خوارځواکۍ له خطر سره مخ دي»

نور خبرونه هم دې ته ورته ډېرخواشینونکي دي، یوازې سرلیکونه یې چې ولیدل شي، په لړځېوه خلک پوهېږي چې خبره څومره خرابه ده او د څومره خلکو ژوند او راتلونکې له خطرونو سره مخ دی. دا د څو همداسې ورستیوخبرونو سرلیکونه دي:

– بي‌بي‌سي پښتو:
له سختولارو او شګلنو دښتو او له خطرونوډکو لار څخه د تېریدو پرمهال له تلونکو ځوانانو څخه ژوند اخیستی،

– بي‌بي‌سي پښتو:
افغانستان کې بېوزلي: وچه ډوډۍ، لس بچیان ورسره د یوه بېوزلي پلار ژوند،

ــ تاند:
تقریباً پنځه «میلیونه افغان میندې او ماشومان د تغذیې مرستو ته اړتیا لري»،

ــ کتواز مهالنی:
په کندهار کې اته کلنه نجلی د لوږې له امله مړه شوې؛ یونیسف: ۳.۷ میلیونه افغان ماشومان د خوارځواکۍ له جدي خطر سره مخ دي،

ــ تاند:
م.م: د بودجې کموالی په افغانستان کې د خوارځواکۍ د ملاتړ پروګرامونه له خطر سره مخامخوي،

ــ تاند:
اوچا: اړمنې افغان کورنۍ د لومړنیو اړتیاوو پوره کولو لپاره له سختو انتخابونو سره مخ دي،

ــ تاند:
افغانستان کې له ۲۲ میلیونه ډېر خلک بشري مرستو ته اړتیا لري،

ــ تاند:
افغانستان لپاره د بشري مرستو بودیجه تر ټولو ټیټې کچې ته رسېدلې،

– بي‌بي‌سي پښتو:
ملګري ملتونه: د مرستو کمښت میلیونونه افغانان له خطر سره مخ کوي،

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

ـ تاند:
ډبليو اف پي: په هرو پنځو افغانانو کې يو له لوږي سره مخ دی

ـ تاند:
افغانستان کې له ۴.۷ میلیون زیات ښځې او ماشومان د خوارځواکۍ له امله بیړنۍ درملنې ته اړتیا لري...

ترڅو به د لوږې د ځونامي د بېلابېلو تاثيرتو او پايلو خبرونه راځي، موږ به واى واى او افسوس کوو او نور هېڅ؟ افغانان د رنګارنګـبلاوو په منځ کې راګير دی، د دې چاره بايد وکړای شي.

د ملګروملتونو د خوړونړيوالي اداري په يوه تازه ريوټ کې ويلي دي چې «... د سيمې بې‌ثباتی، د سرحدونو بندېدو او اوږدې بديلې ترانسپورتي لارې افغانستان ته د خوراکي مرستو رسول ډېر پېچلي کړي دي.»

د ايران ــ امريکا ــ اسرايل جګړې و ښوده چې که سوله هم وشي، د هورموز تنګي د بنديدو په وجه کرنيز اړين مواد هم بند و او د کال په پاى کې د کرنيزو محصولاتو ضرر او کمی ډېر خلک له لوږې سره مخ کړي. ملګري‌ملتونه وايي چې: د منځې ختيځ جګړې په ميليونونو کسان له لوږې سره مخکړي دي.

د داسي خنډونو د پيښېدلو په وجه مرستندويان نه شي کولای په زرګونو اړمنو افغانانو ته اړين خوراکي توکي ورسوي. جګړې، اقتصادي ستونزې، وچکالي، د اقليم بدلون، بېکاري او د ګڼشمير کډوالو راستنېدنه د لوږې ځونامي د قوي کېدو عمده لاملونه ياديدلای شي.

اوتومبايوا په خپلو تازه څرګندونو کې اشاره کړې ده چې په افغانستان کې څنګه څو ستونزې په يوځای د يوه لوی وژونکې توپان د رامنځته کولو مقدمات جوړوي:

«د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو ځانګړې استازې روزوا اوتونبايوا د چهارشنبې په ورځ خبرداری ورکړ چې افغانستان– د ښځو او لړکيو پر ضد د لا ژورو محدوديتونو، د مرستو د پرې کېدو، د اقتصادي ستونزو، اقليمي ناورينونو او د کډوالو د دلهيزو ستنېدنو له امله – چې ميليونونه خلک د لا زياتې بېوزلۍ پر لور د ټېل وهي- له "ستر طوفان" يا "کامل کړکيچ" سره مخامخ دی.»

په کندو کې هېڅ نه‌لرو، خو د نفوسوشمېر مو مخ په بره روان دی. ملګري ملتونه وايي؛ د افغانستان نفوس به د ۲۰۲۶ تر پايه ۴۸ نيم ميليونو ته ورسېږي

بله ستونزه دا ده چې د عايد، تعليم او د ژوند منابع ټول ترلي دي او د هېواد نفوس په زياتېدو دی. له ګاونډيو او لرې هېوادونو څخه په ناځاپي ډول د ډېرشمېر افغانانو بېرته‌راتګ هم د خلکو پر اقتصادي ستونزو اغيز کړی دی.

د افغانستان ترټولو ښومسلمانو(؟) هېوادونو (ايران ـ پاکستان) په تېرو دوولسو مياشتو کې تر درې ميليونو ډېر افغانان د نړيوالو منل شوو قوانينو خلاف په زور افغانستان ته ستانه کړي دي. دې کار په افغانستان کې له پخوا شته اقتصادي او بشري بحران نور هم ګړندی او ژور کړی دی.

اوس ليدل کېږي چې د مليونونو هېوادوالو بېرته راتګ د خوراکي‌توکو پر بيو او د خلکو پر عوايدو منفي اغيز کړی دی؛ چې دا هم په افغانستان کې د لوږې ځونامي د څپو د لامرګوني کېدو سره مرسته کړې ده.

پر افغانستان باندې د لوږې ځونامي څپو داسې چمونه کړي چې اوس د څو روپيو په بدل کې ځوانان د مرګ غېږې ته ځان سپاري. کور دننه مې د جنګياليو ګروپونو ليکو ته د بېکاره ځوانانو جذب اوريدلی و، خو اوس د افغان بيکاره ځوانانو له ډلو نه بهرنيو جګړو ته هم زموږ ځوانان لېږل کېږي. د زاويه نيوز په يوه نوي راپور کې داسې راغلي دي:

«ترلاسه شوي اسناد ښيي، چې په خوست او يو شمېر نورو ولايتونو کې سياحتي شرکتونو په لوړ قيمت روسيې ته د افغان ځوانانو د استولو لړۍ پيل کړې ده.
دغو ځوانانو ته د روسيې سياسي ويزې اخيستل کېږي او ورسره ليک ليکل کېږي، چې د روسي کمپنيو لخوا ورکول کېدونکی معاش به معرفي کېدونکو کسانو/ شرکتونو سره نيمايي کوي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولئ

زاویه نیوز ته د رسېدلو اسنادو پر اساس، استول کېدونکي کسان ژمنه کوي چې د پیسو د سرچینو په اړه به څه نه وايي او د روسیې د حکومت لخوا د تشویق په نوم ورکول کېدونکي پیسي به هغو کسانو ته چې دوی دغو ویزو ته معرفي کوي، سپاري.

په یوه لیک کې واضح شوي، چې د روسیې حکومت دغو کسانو ته د میاشتې ۲۵۰ زره روبله معاش ورکوي.

په دې اقرار خط کې لیکل شوي، چې روسیې ته له رسېدو وروسته قراردادي شخص ته د کار د شرایطو، ځای او وخت د ټاکلو اختیار له روسي حکومت سره دی: «د شخص د غوښتلو پر مهال ورکول کېدونکي امتیازات د معرفي کوونکي حق دی.»

په مسکو کې یو افغان ځوان د نوم نه ښودو په شرط د دغې پروسې جزییات له زاویه نیوز سره شریک کړل او په وینا یې: «دغو افغان ځوانانو ته دوه نیمي میاشتې نظامي روزنه ورکول کېږي. له ۲۵۰ تر ۳۵۰ زرو روسي روبلو پورې معاش ورته ټاکل کېږي. دوه میاشتې وروسته یې روسیه له اوکراین سره د جګړې لپاره سرحدي سیمو ته استوي. قرارداد داسې دی، چې له شپږو یا تر دې زیاتو میاشتو جګړې وروسته بیا په میاشت کې د څلور میلیونه روبله معاش، کور او د کورنۍ غړو ته روسي د پاسپورټ ورکولو تعهد ورکول کېږي. خو له دې جګړې تر اوسه هېڅوک ژوندي بېرته ندي ستانه شوي او ژوندي ګرځېدل هېڅ امکان هم نلري.»

په خوست او ګڼو نورو ولایتونو کې اوس د سیاسي چېنلونو له لارې سیاحتي شرکتونو د دغو سیاسي ویزو لینکونه پیدا کړي او بې روزګاره افغان ځوانان ورته جذبوي.»

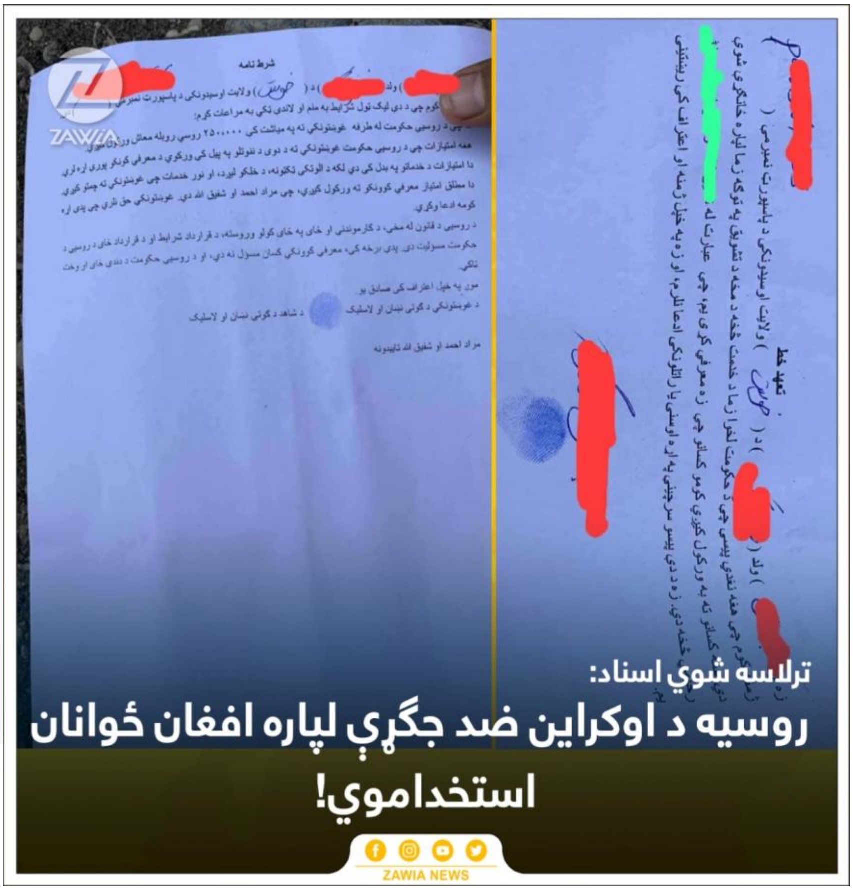

دا هرڅه د لوړې له لاسه کېږي چې د هېواد ځوانان مو بهر ته د کار موندلو په غرض پر داسې مرګونو لارو باندې سفرونه کوي چې رسک یې بې‌اندازې ډېر دی. ښه بېلګه یې د نیمروز شګلنو دښتو کې د ګڼ‌شمېر زلمیانو مړه کېدل دي.

د لوږې‌ځونامي د مقالو د لړۍ په ډېربرخو کې ما ویلي او لیکلي دي چې د لوږې ځونامي مخنیوی د خیراتونو د ورکړې په وسیله نه‌شي کېدای، باید خلکو، په تېره ځوانانو ته د کار زمینه مساعده شي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

په افغانستان کې د لوږې،ځوناميځپلو خلکو غوښتنه د خلکو په درد ـ دردمن‌شاعر ښاغلي عبدالوهاب باور داسي انځور کړې ده:

مئينان نـه دي چي يي يـار پسي زاره وچاوده
دا قام نهر دی ددوئ کـار پسـي زاره وچـاوده

ستوري تري نه غواړو بس غواړو تري نظر د انسان
زموږه داسـي يـو سـرکـار پسي زاره وچـاوده

خلک مرغيـو تـه غنم شـيندي چي وږي نشي
زمـا د وږي ولس جـوار پـسي زاره وچـاوده

دلته د هر يـو مسلکي پـر ځـای قـاري تعين شي
د دي وګـړو اهـل کـار پسـي زاره وچـاوده

څوک چي د وېږی نه لايک نۀ کوي نو بلاک مي دي کړي
زمـا يـاغـي بـاغـي دلـدار پـسـي زاره وچـاوده

دنيا دوزخ شـي خـود کشي شي ابـدي جهـنـم
بـاوره څـکـه خـو يـي دار پسي زاره وچاوده

د ليکوال نورې ليکني په لاندې لينک کې لوستلای شئ:

http://afghan-german.com/tahLiLha/EditAutor.aspx?95

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼي پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ